

ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΟΥ ΒΟΛΤΑΙΡΟΥ

Η μακρία και ή όργη του Βολταίρου κατά των ύπερριτών καλογηρών. Πώς τον εξεδικήθησαν ύστερα από τὸ θάνατον ἐξ. Η ικανοποίησις πού του έδωσε ὁ Γαλλικός λαός. Μιά ἀριστογραφηματική ἐπιστολή τῶν Ἀδαμαντίου Κοραή. Πῶς ἐξοστρεφεί τῆ μετακομιδῆ τῶν λείψάνων τῶν μεγάλων φιλοσόφων. Ἀπὸ τὸ παράθερον τῶν ἐπιτίτι τῶν Κοραή στὸ Παρίσι. Η μεγαλοπρεπεῖα τῆς κηδείας τῶν φιλοσόφων, κτλ. κτλ.



ΠΑΝΙΩΣ ἕνας μεγάλος συγγραφεὺς καὶ φιλόσοφος ἐπέστη ἐναντίον τῶν κλήρων — τῶν κλήρων ἐννοεῖται τῶν ἀσεβῶν καὶ ἐποικριτῶν καλογηρῶν πού ἐξμετατέλειον τὴν χριστιανική θρησκεία, γὰρ νὰ περῶναι καὶ νὰ θρησάζουν — με τὴν δριμύτητα ἐκφράσεως, ὅσην ἐχρησιμοποίησεν ὁ Βολταίρος. Ὁ μέγας αὐτοῦ σατυρικός εἶνε διωλογομένος ἀβυσσικός, ὅταν κατηχηθῆται τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, πού ἔλεγοντο λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, γοῖς νὰ ἔχουν καμιά χριστιανική πίστιν.

Σ' ὅλη τὴ ζωή του ὁ Βολταίρος δὲν ἔπαυε νὰ ἐξακοντίζει σὰν μέδωνος τὸν διέβλους τῶν κατὰ τὸν φρασίων τῶν κλήρων. Τοῦ καὶ ἐκείνου προσπάθησεν νὰ τὸ ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα. Ὅταν ὁ Βολταίρος ἤθελε νὰ σαρκάσῃ, νὰ ἐπιφανεῖσθαι, νὰ κατηχηθῆσθαι, γὰρὶς δὲν ἠτορῶσεν νὰ τὸν ἀποστομώσῃ.

Ἡ σάτυρα τῶν εἶνε ἕνα ζωηρὸν μαζαράν. Ἀλλοίμονο δὲ σὲ ζεῖον πού θὰ δοκίμαζες τὴν ζοῦν του.

Ὡστόσο, ἤθελε ἡ μέρα, κατὰ τὴν ὁποία οἱ καλόγεροι ἀποφασίζον τελευτῶν ἐκδικηθῶν τὸν ἀνιέλιον ἐξῆρό τους. Με τὴν διαφορά, ὅτι τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Βολταίρος... δὲν ζῶντε πειτ! Τόσον πού εἶνε πεθάνει, οἱ καλόγεροι θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ἐκδικηθῶν ἀνευλόγητον.

Καὶ ἐν πρώτοις κατάρθωσαν ἕ ἀπαγορεύσαν νὰ ταφῆ ἡσάπὸ τὸ Παρίσι ὁ ἀθάνατος ὁ Βολταίρος. Ὑστερὰ ὅμως ἀπὸ ζήτησινα γόνατα, τὸ 1791, ὁ Γαλλικός λαός, ὁ ὁ τοῖος εἶχε ἤδη χωριματῆσθαι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς πτώσεως τῆς Βασιλείας καὶ θεοοφῶσε τὸν Βολταίρο σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀγωνιστὰς κατὰ τῆς μισητῆς τυραννίας τοῦ μοναρχισμοῦ, ἀπεφάσισεν νὰ μεταβιῆσθαι τὰ ὄσπια του ἀπὸ Παρίσι καὶ νὰ τὰ θάψῃ μεγαλοπρεπῶς.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη βασίλευον ἀπὸ Παρίσι ὁ μέγας Ἕλληνας Διμαντίου Κοραῖς καὶ ἠτόρῶσαν νὰ παρακομίσθωσιν ἀπὸ γόνατα τὴ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆ τελετῆ, σ' ὅπως αἱ λεπτομέρειες τῆς. Καὶ τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ γεγονός τὸ περιέγραφε σ' ἕνα γράμμα του — με ημερομηνία 15 Νοεμβρίου 1791 — ἀπὸ φίλο του Λ. Λότων, πρωτοφύλακτῆ Σμύρνης, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχε τακτικὴ ἀλληλογραφία.

Δὲν θεωροῦσε ἀσκαπὸ νὰ παραθέσῃσι πρὸς ἀναγνώστῃς μας μιά ἐκτενῆ περιγραφή ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτό, πού δίνει πλήρη ἰδέα τῶν ἐνδοξασμοῦ πού κατέλαβε τὸν Παρισινὸ λαὸ τὴν ἡμέρα τῆς μετακομιδῆς τῶν λείψάνων τοῦ Βολταίρου.

Κανεῖς ἄλλος, ἐκτὸς τοῦ Κοραῖ, δὲν θὰ μπορούσε νὰ περιγράψῃ αὐτὴ τὴν τελετὴ τόσο ζωντανά, τόσο γλαφυρά. Ἐκ παραλλήλων, τὸ ἰδιόφρασθον ἕως τοῦ ἔθνικοῦ διδασκαλίου κάνει τὴν ἀνάγνωσι τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐξαιρετικὰ εὐάγιστη.

Ἰσως ἤρῳσας, γράφει ὁ Κοραῖς, ὅτι ἀποθανόντα τὸν περίφρονον Βολταίρο, ὁ κλήρος τῶ Παρισίου δὲν ἐσυχώρησε νὰ ἡσώσῃν εἰς Παρίσιον, ἀλλ' ἔκαμαν εἰς τρώπον, ὅσπερ ἡγαρκασθῆσαν οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι του νὰ τὸν θάψωσι πολλὰς λέγυας μακρὰν ἀπὸ τὸ Παρίσιον. Ἡ πρόφρασις τῶν καλογηρῶν ἦτον, ὅτι ὁ Βολταίρος ἦτον ἀσέβητατος ἀνθρώπος, καὶ εἶχε κωμωδησεὶ οητῶς εἰς τὰ συγγράμματα τῶν τῆν θρησκείαν. Καὶ ὅτι ὁ Βολταίρος ἔγραφε κατὰ τῆς θρησκείας, αὐτὸ εἶνε ἀληθές, οἱ καλόγεροι ὅμως δὲν ἐκινήθησαν εἰς αὐτὸ ἀπὸ ζῆλον τῆς θρησκείας: αὐτοὶ κατέφρανον πολλὰκις τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦς ποτὲ δὲν τοὺς κατέφρανε.

Ἀυτὴν λοιπὸν τὴν ἀμαρτομένην ἀντίθετον καλογηροθρησκείαν κατέριξε ὁ Βολταίρος, καὶ ὄνειξε τέλος πάντων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κοινοῦ λαοῦ καὶ τοὺς ἐλευθερώσαν ἀπ' ἐκείνην τὴν δεισιδαιμονίαν ἀνθρωπολατρειαν, τὴν πρὸς τοὺς καλόγηρους. Ἐχον λοιπὸν δικαίον οἱ καλόγεροι νὰ μισηθῶσιν ἕνα ἀνθρώπον, ὅστις τοὺς ἐπατίρῃσει, τοὺς ἐγνώσῃσι καὶ τοὺς ἐδεῖε ὁποῖο λῦκοι εἶνε τῆ ἡθικῆς. Ὁ λαός, ἐνθουσιώμενος τὰ ὄσα κατ' αὐτῶν εἶχεν εἰπῆ ὁ Βολταίρος καὶ τὴν κώλυον τῆς ταφῆς του, ἠθέλησε νὰ ἐκδικήσῃ τὸν

νεκρὸν του ἀπὸ τὰς καλογηρῆκας καταδρομὰς, καὶ ἀπεφάσισεν νὰ καμῆ μετακομιδὴν τοῦ λείψανου του εἰς τὸ Παρίσιον.

Ἐπὶ τὴν λοιπὸν πλῆθος ἀνάριθμον εἰς τὸν τάφον του, τὸν ἐξεύσων καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Παρίσιον τῆ δεκάτῃ τοῦ Ἰουλίου, ἡμέρα Κυριακῆ πρὸς τὸ ἑσπέρας, καὶ τὸν ἔθηκαν ἐπάνω εἰς τὴν Βασιλίαν, εἰς τὸ προσέτιον τῆς πόλεως, διὰ νὰ τὸν κηδεύσῳσιν ἐντίμως τῆ ἐπαύριον. Ἐξέυρῃσι, ὅτι ἡ Βασιλία εἶνε ἐκείνη ἡ περίφρονος φυλακῆ, τὴν ὁποῖαν ἐκρήμνισεν ὁ λαός εἰς τὰς ἀρχὰς τὸν ταράχων πλῆσιον τῆς Βασιλείας κατοικῶ καὶ ἐγώ, καὶ ἡ πομπὴ ὅλη ἔβρεπε νὰ περῶσῃ κατάντικον τῶν παραθύρων του.

Τὸν ἔθηκαν ἐξεπιπέθεδες εἰς τὴν Βασιλίαν διὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῶσιν καὶ ἀπὸ τὴν παλαιὰν τυραννίαν τῆς ἀλλῆς, ἡ ὁποία εἶχε τὸν φυλακῶσι εἰς αὐτὸ τὸ φρούριον, ἀκόμη εἰκόσασθῆ ἕνον ὄντι.

Τῆ ἐπαύριον ἢ Ἰουλίου, ἔβλεπεν τὴν ἡμέραν, ἡ ὁποία περιεῖχε τὰ ὄσπια του, ἐπάνω εἰς μίαν λαμπρὰν ἀμαξάν... ἀλλ' ἐλησμονῆσα νὰ εἰπῶ, ὅτι τὸν ἔβλεον εἰς τὴν Βασιλίαν εἰς ἐκείνον τὸν ἴδιον τόπον τῆς κρηνησιμένης οἰκίας, ὅπου ἀληθῶς ἐφυλακισθῆ ζῶν, ἀνεγείραντες σωθῶν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λίθους τῆς κρηνησιμένης Βασιλείας, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἔγραψαν τοιαυτὴν ἐπιγραφὴν:

Δεῖτα, Βολταίρε, τὰς τιμὰς τῆς πατριδος σου εἰς τοῖτον τὸν ἴδιον τόπον ὅπου αἱ ἐφυλακῳσες δέξιμον ἢ τυραννία.

Τὸ προῖ λοιπὸν ἐξῆλθεν ἡ ἀμαξά, συνομένη ἀπὸ δώδεκα λευκοὺς ὀφθαλμοῦ ἵππους ἀπὸ τὸ ἐν μέρος τῆς ἀμαξῆς ἦτο γεγραμμένον:

Ἄν ὁ ἀνθρώπος ἐγεννήθη αὐτέξουσος, πρέπει νὰ κυβερνῆται καὶ νὰ δεσπόζειται μόνος του... Ἀπὸ τὸ ἄλλο:

Ὁ ἀνθρώπος ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κολάζῃ τοὺς τυράννους του.

Ἐπάνω εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ λείψανου του, ἦτον τὸ ἀγάλμα τῶ Βολταίρου ἀπαράλοκτως ὁμοιον, κειμένον εἰς τὴν κλίνην ὑπτιον, σκεπασμένον με πάλτωμα, πλὴν τὸ προσώπου. Εἰς τῆ ἡμέραν ἦτον ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ:

Ποιητής, φιλόσοφος, ιστορικός, ἐρωτικός ὁ ἀνθρώπινον πνεῦμα, καὶ μᾶς προσηγομιῶν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς ἐλευθερίας.

Εἰς καθῆ ἄλογον ἦτον ἕνας ἱπποκόμος, ἐνδοξομένης ρωμαϊκῆν στολῆν πρὸ τῆς ἀμαξῆς ἦτον καὶ ἄλλο ἀγάλμα τοῦ Βολταίρου, καθήμενον εἰς θρόνον, καὶ τραγῶν του αἱ εἰκόνας ὄλων τῶν μεγάλων ἀνθρώπων, φερόμεναι ὄλων εἰς κοντάρια, ὄλων τοῦ Ρουσοῦ, τοῦ Μιραβῶ, καὶ τῶν τοιούτων κατόπιν αὐτοῦ τῶ καθήμενον ἀγάλματος εἰς μίαν μικρὰν βιβλιοθήκην. ὄλε του τὰ συγγράμματα εἰς ἔδωκιμοντα τόμους χρυσοδεμένους (ἐπειδὴ ἤξευρεῖς ὅτι αὐτὸς ἤχησε νὰ γράφῃ ἀπὸ τῶν 17 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἔγραψεν ἕως τοῦ ὀρθοκροστοῦ τρίτου, τὸ πρῶτον τῶν συγγράμματων ἦτον μιά τραγῳδία, ὁ Ὀιδίπους λεγόμενος, τὴν ὁποῖαν ἔγραψε πρὸ τοῦ Βολταίρου καὶ ὁ ἡμέτερος Σοφοκλής): τὴν βιβλιοθήκην αὐτὴν περιεκύκλωσαν ὄλοι οἱ σπουδαῖοι καὶ Ἀκαδημαϊκοὶ τοῦ Παρισίου δὲν εἰς λέγω τὰ μουσικὰ ὄργανα, τὸ ἔπιερον πλῆθος ὄλων προσηγοιῶν καὶ ἡ κολούθει αὐτὴν τὴν παράδοξον ἱταναίαν, ὅπου ἦτον διαταρμένον εἰς τόπους ὄλους τῆς πόλεως, ὅθεν εἶχε νὰ περῶσῃ ἡ πομπή, τὸ πλῆθος τῶν ξένων, ὄσοι ἤλθον ἀπὸ ὄλα τὰ ἔγνα μέρη, τοῦτο μόνον εἰς λέγω, ὅτι εἶδον πρὸ τούτου καὶ τὴν κηδείαν τοῦ Μιραβῶ, ὄλλα δὲν ἤξευρον ποῖαν νὰ ὀνομάσω λαμπροτέραν.

Τὸ λείψανον ἐξῆλθεν εἰς τὰς ἐννέα ὄρας τὸ προῖ ἀπὸ τὴν Βασιλίαν, καὶ μόλις ἔφρασε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ μεσονύκτιον. Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδον ἀπὸ τὸ παραθύρον μου με πολλοὺς ἄλλους σφοδρῶς Γάλλους καὶ Ἀγγλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἤλθον ἐξεπιπέθεδες εἰς τὸν οἶκον μου τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Καὶ ὁ Κοραῖς συνεχίζει τὴν ἐπιστολὴν του στὸν ἴδιον τόνο, ἀργηγῶν ἔτιον στὸν πρωτοφύλακτῆ Σμύρνης ὄλα τὰ καθέκαστα τῆς μετακομιδῆς τῶν λείψάνων τοῦ Βολταίρου.

Πῶσο ὅμως ἀπὸ τοῦ νέου Ἕλληνας ἔλαβον τὸν κόπον νὰ διαβῶσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Κοραῖ, ἡ ὁποῖες εἶνε ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλειότερα μνημεία τῆς νεώτερας Ἑλληνικῆς φιλολογίας;



Ἡ κηδεία τοῦ Βολταίρου.